

Notitie

Titel:

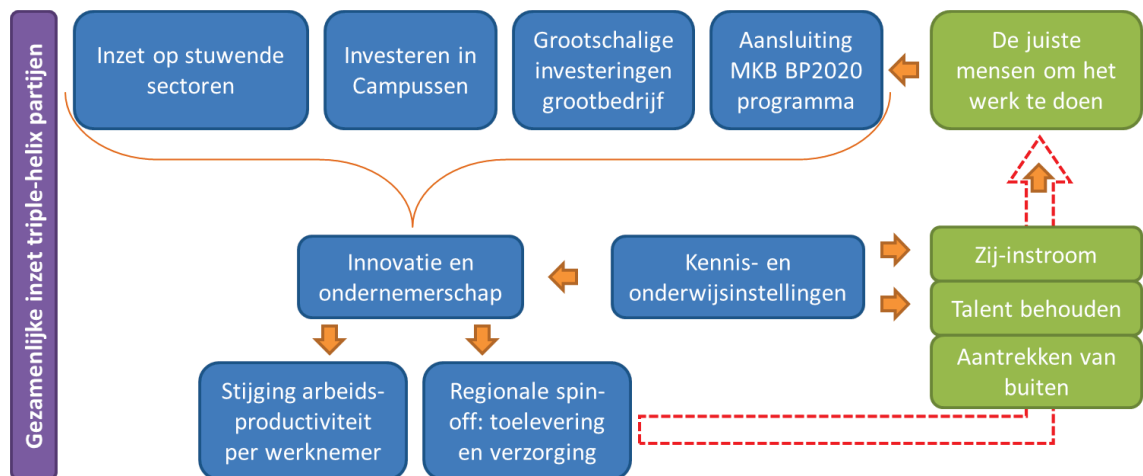
Economische structuurversterking in de regio

Datum:

13 november 2014

1. VISIE

Om economische groei in de regio te realiseren is een samengesteld pakket aan maatregelen nodig om de economische motor aan te jagen, waaronder maatregelen voor de factor “people”: de juiste mensen om het werk te doen. Zeker in regio’s met een krimpende arbeidsmarkt is dit een urgent vraagstuk. Om de factor people goed in te kunnen schatten en voor de toekomst goed te kunnen specificeren naar niveau, noodzakelijke productiviteit, herkomst, sector, arbeidsparticipatie en bedrijfstak is het van groot belang om eerst de economische ambities uiteen te rafelen naar de onderdelen van de economische motor. Immers 1% minder arbeidsproductiviteit betekent al snel ettelijke duizenden arbeidskrachten meer en dat bepaalt weer in sterke mate benodigde startkwalificaties voor de arbeidsmarkt. Deze onderdelen van de economische motor zijn: inzet op stuwende sectoren, investeren in campussen (de regionale groeikernen), grootschalige investeringen in het grootbedrijf, aansluiting van het MKB op het Brainport 2020 programma en de juiste mensen op de juiste plek. Onderstaand is dit schematisch weergegeven:

De economische motor toegelicht:

Ondernemers, kennisinstellingen en overheden in Zuidoost Nederland realiseren gezamenlijk de Brainport 2020 agenda. Per regio is een aanjaagorganisatie verantwoordelijk voor het realiseren van de agenda in de betreffende regio. Het doel voor de gezamenlijke Brainport 2020 regio is een

top 3 positie in de EU innovatieregio's en een top 10 positie wereldwijd, een 50% hardere economische groei dan de rest van Nederland (oftewel € 40 mld. toevoegen aan het Bruto Regionaal Product (BRP) in Zuidoost Nederland) en werk voor iedereen.

Stuwende sectoren zijn de sectoren die zorgen voor export en spin-off naar bedrijfsleven (toeleverend en verzorgend) in de regio. Deze sectoren hebben de potentie om de rest mee te trekken. De twee belangrijkste uitgangspunten van het scenario zijn dan ook dat de economische groei zich met name voor zal doen in die stuwende sectoren. Door innovatie kan een relatief hogere stijging van de arbeidsproductiviteit per werknemer worden gerealiseerd en daarmee kan ook een verhoging in het relatieve aandeel in het BRP worden gerealiseerd voor de stuwende sectoren. In de regio zijn dit:

- Agrofood
- Tuinbouw
- Logistiek
- Maakindustrie

Deze uitsplitsing naar sectoren maakt het mogelijk de vertaalslag te maken naar het aantal benodigde (technische) arbeidskrachten. De arbeidsproductiviteit kan niet alleen door innovatie zo hard groeien, maar is een interactie tussen technologie en personeel. Op het moment dat personeel beter weet hoe met technologie om te gaan, kan de arbeidsproductiviteit stijgen door het beter benutten van innovaties. Er is dus sprake van een accelererend effect. Voorwaarde hiervoor is wel dat het personeel over de juiste vaardigheden beschikt om technologische potenties te benutten. Het is dus belangrijk dat onderwijsinstellingen de toekomstige werknemers hiervoor klaarstomen. Door de stijging van de arbeidsproductiviteit neemt het aandeel van de toegevoegde waarde in het BRP toe: dat betekent dus niet alleen geld binnen de regio rondpompen, maar ook echt produceren. Dat zegt iets over de kracht van de regionale economie en de potentiële regionale spin-off van de trekkende bedrijven.

Om de opgave voor 2020 in de regio te realiseren is het nodig het aandeel toegevoegde waarde in het BRP te maximaliseren. Dit kan op een aantal manieren, waarbij van belang is dat een zo groot mogelijk deel van de toegevoegde waarde uit de regio komt en in de regio blijft:

- Hoe meer personeel er in de regio woont, hoe meer er door dit personeel besteed wordt (in de afgeleide sectoren zoals leisure en retail) in de regio en dus een bijdrage levert aan het BRP.
- Hoe meer machines uit de regio zelf komen, hoe meer omzet de bedrijven in de productieketen draaien en werkgelegenheid gegenereerd wordt bij de toeleverende bedrijven.
- Hoe meer winst er in de regio blijft (bijvoorbeeld aandeelhouders in de regio), hoe meer er besteed en geïnvesteerd kan worden in de regio.
- Hoe meer halffabrikaten (onderdelen), grondstoffen e.d. ingekocht worden in de regio.

Hoe groter uiteindelijk het regionaal economisch effect, oftewel de samengestelde toegevoegde waarde in de keten. Het streven is om zoveel mogelijk binnen de regionale keten te trekken, dat betekent dat:

- De arbeidsparticipatie in de regio's zo hoog mogelijk zal moeten zijn, dat wil zeggen dat zoveel mogelijk mensen die kunnen werken in de regio ook werk hebben en dat gestreefd wordt zo min mogelijk talent, opgeleid in de regio, weg te laten lekken.
- De regionale ketendichtheid tussen bedrijven vergroot dient te worden, hier ligt vooral een grote opgave voor het MKB waar investeringen nodig zijn voor innovatiebevordering

Onze aanpak is er kortom op gericht om eerst de bestanddelen van de economische motor goed uiteen te rafelen om – gegeven de ambities – goede uitspraken te doen over het benodigde arbeidspotentieel in 2020.

2. AANPAK

Om bovenstaande concreet te vertalen nemen we zes stappen:

Stap 1: instellen begeleidingscommissie en kick-off

Voor een goed verloop van de opdracht is het van belang vanaf de start voldoende draagvlak te verkrijgen binnen de regio. Dat maakt een sterke begeleidingsstructuur noodzakelijk. Daarom wordt een begeleidingscommissie geformeerd, bestaande uit vertegenwoordiging van de triple helix partijen, dus overheid (provincie en/of gemeenten), bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen. Voor het noodzakelijke commitment van de triple helix partijen in de regio zal de eerste stap een kick-offbijeenkomst zijn met de begeleidingscommissie.

Stap 2: verzamelen gegevens

De tweede stap is het verzamelen van de benodigde data voor het doorrekenen van de opgaven. Het gaat in ieder geval om de volgende cijfers:

- BRP voor de regio in 2010, 2011, 2012 en indien beschikbaar 2013
- BRP per (top)sector op het niveau van de regio
- Voorspelde economische groei/krimp op het niveau van de regio. Indien beschikbaar per (top)sector
- Aantal fte per (top)sector op het niveau van de regio
- Toegevoegde waarde per (top)sector op het niveau van de regio
- Bruto toegevoegde waarde MKB per (top)sector op het niveau van de regio
- Werkloosheidscijfers op het niveau van de regio
- Actuele bevolkingsprognoses op het niveau van de regio, uitgesplitst naar 5-jaarscategorieën
- Actuele pendelgegevens op het niveau van de regio

- Migratiesaldi op het niveau van de regio, uitgesplitst naar binnenlandse en buitenlandse migratie voor de afgelopen 5 jaar

Stap 3: dynamiseren trends en scenario's

Op basis van de beschikbare standgegevens en trendmatige ontwikkelingen zal inzichtelijk gemaakt worden wat er gebeurt wanneer er geen gezamenlijke inzet gepleegd wordt om de doelstellingen uit de Brainport 2020 agenda te verwezenlijken. Hiermee wordt ook direct duidelijk wat het gat is tussen ambitie in termen van BRP en de trendmatige ontwikkeling van het BRP en welke tussenscenario's mogelijk zijn.

Stap 4: identificeren en onderbouwen (groei)perspectief per sector

De vraag die zich vervolgens opdringt is hoe het gat tussen ambitie en trendmatige ontwikkeling gedicht kan worden. Hiervoor is het nodig om op basis van eerder uitgevoerde studies (benchmark) na te gaan wat het mogelijke groeiperspectief per sector is voor de speerpuntsectoren in de regio en daarmee aan te kunnen geven wat een realistische (en benodigde) toename is van de arbeidsproductiviteit per sector. Aanvullend zal hiervoor een brainstorm met de begeleidingscommissie worden georganiseerd zodat deze realistisch geachte toename ook stevig onderbouwd en gedragen wordt.

Stap 5: bepalen opgave arbeidskrachten

Nadat de realistische, benodigde toename in arbeidsproductiviteit per sector is vastgesteld voor de economische ambitie van de regio kan op basis hiervan worden bepaald wat de opgave voor het MKB in de regio is (per sector) en hoeveel arbeidskrachten er per sector nodig zijn om de ambitie te halen. Het aantal arbeidskrachten wordt aan de hand van kengetallen onderverdeeld naar kenniswerkers, overig wo/hbo en mbo/vmbo niveau. Wanneer het aantal benodigde arbeidskrachten vervolgens wordt afgezet tegen de huidige arbeidsdeelname, de verwachte bevolkingsontwikkeling en migratie- en pendelsaldi kan de opgave voor people worden onderverdeeld naar:

- Zij-instroom: aanboren van onbenut arbeidspotentieel
- Behoud van talent dat in de regio wordt opgeleid
- Aan te trekken uit de rest van Nederland
- Aan te trekken uit het buitenland

Dit laatste is ook nog schaalbaar te maken door ambities vast te stellen voor arbeidsdeelname per regio.

Stap 6 vaststellen acceleratiefactoren

Om de gewenste groei te realiseren en de benodigde arbeidskrachten aan de regio te binden zal moeten worden ingeschat op welke (beleids)onderdelen er versneld zal moeten worden ingezet: de zogenaamde acceleratiefactoren. We onderscheiden daarbij de in ieder geval de volgende acceleratiefactoren:

- Acceleratieeffect triple helix: hoe nauw en “horizontaal” onderwijs/onderzoek , ondernemers en overheid met elkaar weten samen te werken;
- Acceleratieeffect cross overs: in hoeverre is met in staat om binnen een cluster tussen ketens samen te werken en in hoeverre men in staat is tussen economische clusters te leren;
- Acceleratieeffect innovatief vermogen en ketendichtheid: In hoeverre men in staat is om de innovatieve relaties binnen het MKB, het MKB en het grote bedrijfsleven, waarbij zogenaamde “open innovatie” een belangrijke rol speelt (gezamenlijke R&D tussen bedrijven);
- Acceleratieeffect basics en people:
 - Imago: de branding van een regio waarbij bedrijven/werknemers worden aangetrokken/gebonden;
 - Grensbarrières: de mate waarin er verkeer van goederen en diensten met (buitenlandse regio's is
 - Woon- en leefklimaat: het gaat hier om factoren rond bereikbaarheid en een gezonde leefbaarheid;
 - Initiatieven onderwijs/arbeidsmarkt: het gaat hier bijvoorbeeld om zaken als verhoogde instroom techniekopleidingen, top-of – excellence techniekonderwijs en aantrekkelijk maken van werken in de techniek (niet alleen voor Willie Wortels!);
- Acceleratieeffect economisch herstel: Nederland komt uit een economische recessie: de mate waarin het herstel doorzet is bepalend voor de economische groei in de regio.

De meeste factoren zijn regio specifiek en kunnen op maat worden ingepast in het model. Uiteraard zal de inzet van de regio op deze acceleratiefactoren bepalen in hoeverre met in staat is meer dan de trend te groeien en de uiteindelijke ambitie te realiseren. Deze factoren zullen worden gekwantificeerd en worden verbonden met de scenario's zoals bedoeld in stap 3.

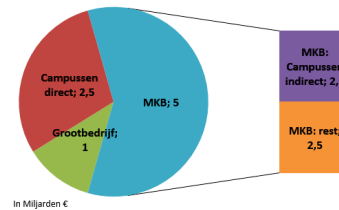
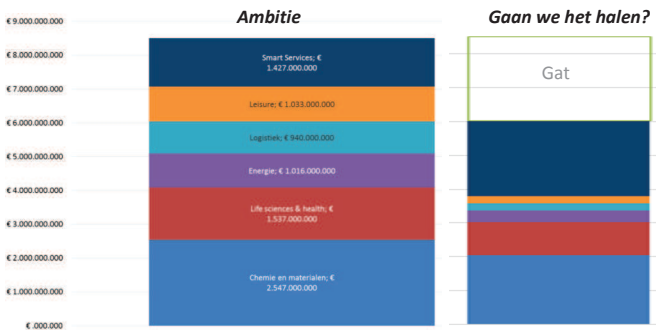
Stap 7: eindnotitie

Tot slot worden de verschillende resultaten bij elkaar gebracht en wordt de opgave voor de factor people duidelijk op het gebied van niveau, noodzakelijke productiviteit, herkomst, sector, arbeidsparticipatie en bedrijfstak. Deze resultaten worden gepresenteerd in overzichtelijke tabellen, een voorbeeld hiervan is te zien in de bijlage ‘Scenario Zuid-Limburg’. Tevens zullen de beleidsrelevante scenario's worden uitgewerkt inclusief benodigde inzet op de acceleratiefactoren.

**BIJLAGE PROGRAMMAPOSTER 'TRANSFORMATIEMONITOR: ECONOMISCHE
AMBITIES IN BEELD'**

Transformatiemonitor: economische ambities in beeld

Huidige en toekomstige verdeling clusters, MKB en grootbedrijf...

...uitwerking naar de arbeidsmarkt 2020 / 2025

People, opgave voor 2020: arbeidsparticipatie naar 75%							
	Zij-instroom	Talent behouden	Overig NL	Grens-pendel	Overig EU	Mondiaal	Totaal
Kennis-werker	0	499	499	499	499	997	2.992
Overig wo/hbo	1.385	35	35	78	159		1.693
Mbo/vmbo	15.970	407	407	901	1.828		19.512
Totaal	17.355	941	941	1.478	2.485	997	24.198

... groeiscenario's (ambities)

Regiomarketing

Versterken innovatief vermogen en ketendichtheid

Verbeteren woon- en leefklimaat

Ontwikkeling samenwerking

Clustervorming

Verbinding andere regio's

Onderwijs - arbeidsmarkt
TECHNIEKPACT

Parameters

- I. Acceleratie effect LED (lerend vermogen)
- II. Acceleratie effect cross-overs
- III. Versterking innovatief vermogen en ketendichtheid
- IV. Basics en people
 - A. *Imago*
 - B. *Grensbarrières opgeheven*
 - C. *Woon en leefklimaat*
 - D. *Techniek-initiatieven*
- V. Herstel zet door

Totaal